

Szőlő aranyszínű sárgaság Grapevine flavescence dorée

MEGJELENTEK AZ AMERIKAI SZŐLŐKABÓCA LÁRVÁI - VÉDJE MEG SZŐLŐJÉT!

Aranyszínű sárgaság fitoplazma tünete a szőlő levelein

Az aranyszínű sárgaságot okozó fitoplazma, a Grapevine Flavescence dorée phytoplasma a szőlő veszélyes új károsítója. A fertőzés következtében a szőlőtőkék terméshozama 20-50 %-kal csökkenhet, a beteg növények száma évente megtízszereződhet. A vektor (kabóca) elleni védekezés hiányában a tőkék 80-100 %-a befertőződik, fogékony fajták esetében néhány év leforgása alatt ki is pusztulhat. A betegség elleni védekezéshez jelenleg nem áll rendelkezésre megfelelő kémiai eljárás. A betegséget okozó fitoplazma, azaz sejtfal nélküli baktérium bejelentési kötelezettség alá tartozó karantén károsító. Besorolása azt jelenti, hogy az Európai Unió egyes területein előfordul, de behurcolása és terjesztése tilos. Magyarországon 2013. augusztus 30-án mutatta ki először a kórokozó jelenlétét (Zala megyében) szőlő növényben és a *Scaphoideus titanus* kabócában a NÉBIH Növény-egészségügyi és Molekuláris Biológiai Laboratóriuma. A kezdeti tünetek közé tartozik az ízközők rövidülése. A hajtásokon az első, enyhe sodródást mutató levelek a nyár közepén jelennek meg. A tünetek fokozatosan erősödnek, és kialakul a betegségre jellemző, levélszél felé történő, háromszög alakú sodródás. A napnak kitett levélrészekben a fehér bogyójú fajtáknál a levéllemez részleges vagy teljes sárgulása, kék bogyójú fajtáknál vörösödése figyelhető meg, a levélfelület fémszínű lesz.

Az aranyszínű sárgaságot okozó fitoplazma a fertőzött növény hancsrészában él, terjedésre önmagában nem képes. Távoli új területekre és ültetvényekbe fertőzött szaporítóanyaggal kerülhet. Ültetvényen belül és kisebb távolságra az Európába a 20. század első felében behurcolt **amerikai szőlőkabóccával** (*Scaphoideus titanus*) terjed, a vektor szivogatásával kerül át egészséges növényekbe, megfertőzve azokat.

Amerikai szőlőkabóca kifejlett egyede

Az amerikai szőlőkabóca egynemzedékes, tojás alakban telelő faj. A nőtények a tojásaikat a két éves cser foszló kérge alá helyezik. A lárvák kelése időjárástól függően elhúzódó, május közepétől egészen július második dekádjáig tarthat. Az L1-L3 lárvák főleg a hajtások alsó leveleinek fonákán tartózkodnak, közel azokhoz a vesszőkhöz, ahová a nőtények tojásaikat lerakták. Az **imágók július elejétől-közepétől jelennek meg** – először a hímek, később a nőtények –, és egészen szeptember végéig, október elejéig jelen vannak. A rajzáscsúcs időjárástól függően július vége-augusztus közepe közötti időszakra esik. A fitoplazma terjedése megakadályozásának egyik kulcsfontosságú intézkedése **a terjesztő vektor elleni védekezés**. A vektorok egyedszámának gyérítését a szőlő gondos metszésével, a nyeselek elégetésével, a rügyfakadás előtti olajos permetezéssel, a tenyészidőben pedig a lárvák és az imágók elleni növényvédő szeres (Actara SC) kezeléssel tudjuk megoldani.

L3-as lárv

L5-ös lárv

Az ország több helyén megtalálták az első kelő amerikai szőlőkabóca lárvákat. Figyelemmel kísérhetjük a lárvakelés alakulását országosan a naponta frissülő <https://karositemonitoring.nebih.gov.hu/> weblapon a Térképek menüpont alatt. A narancssárga jelölőkre rákattintva megnézhetjük a fogás helyén az első fogás dátumát, a fogott egyedek számát és a lárvák fejlettségi állapotát. Jelenleg a lárvák L2-L3-as fejlettségűek. A kártevő ellen a **virágzás után** javasolt a védekezéseket elkezdni (Actara). Az Actara, mint a leghatásosabb készítmény, az engedélykirata előírása alapján szőlőben csak gyümölcskötődés kezdetétől (elvirágzás után) használható. Azokban a termő ültetvényekben, amelyekben az előző tenyészidőben kimutatták az amerikai szőlőkabóca jelenlétét, kifejezetten ajánlott a lárvák ellen védekezni a nagyobb fertőzésveszély miatt. A szaporítóanyag előállító területeken (törzsültetvények és faiskolák) a vektor elleni védekezés kötelező, függetlenül attól, hogy előfordul-e a kabóca a területen vagy sem. A

védekezésre több – a szőlómolyok ellen is engedélyezett – rovarölő szer alkalmazható (pl. tiametoxam ACTARA SC, lambda-cihalotrin KARATE ZEON 5CS, deltametrin DECIS, béta-ciflutrin BULLDOCK 25 EC, klórpirifosz-metil RELDAN 22EC, klórpirifosz PYRINEX 25CS hatóanyagú permetező szerek).

Mit tesz a hatóság?

A betegség terjedésének megakadályozására készületi tervet dolgozott ki.

A fertőzésmentes területek védelme érdekében:

- intenzív felderítési programot működtet az egész országra kiterjedően a betegség
- megtelepedésének jelzésére és a kórokozót terjesztő kabócák jelenlétének nyomon követésére,
- felhívást ad ki a vektorok elleni védekezés időzítésére,
- kötelező védekezést ír elő az ország minden szaporítóanyag termő területére a vektorok ellen.

A fertőzött területeken intézkedik a fertőzés felszámolására:

- elrendeli minden fertőzött és a jellegzetes szőlő sárgaság tünetet mutató tőke megsemmisítését a fitoplazmával fertőzöttnek kimutatott tőkék körüli 1 km sugarú területen,
- fokozott felderítést és kötelező védekezési programot ír elő a fenti 1 km sugarú területen és azt körülvevő 3 km szélességű biztonsági sávban.

Mit tegyen a termelő a terjedés megakadályozása érdekében?

- Értesítse hatóságunkat, ha gyanúja van a szőlő aranyszínű sárgaság betegség jelenlétére!
- Telepítéskor hatóságilag ellenőrzött, minőségtanúsított szőlő szaporítóanyagot ültessen!
- Az ültetvényben:
 - égesse el a tél végi nyesedéket, ha a vektor jelen van a térségben,
 - gyérítse a kéreg alatt áttelelő tojások számát olajtartalmú szerekkel,
 - végezzen rendszeres, rovarölő szeres kezeléseket a betegséget terjesztő kabócák ellen.

A kórokozóval, az amerikai szőlőkabóccával valamint a védekezéssel kapcsolatos további teljeskörű információk elérhetők a NÉBIH alábbi honlapján:

https://www.nebih.gov.hu/szakteruletek/szakteruletek/noveny_talajvedelmi_ig/szakteruletek/nov_eg/neukarositok/neu_karositok_fd.html

Kezelési időpontok és alkalmazható növényvédő szerek

